

Брюксел, 7.6.2017 г.
COM(2017) 295 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

Начало на дейността на Европейския фонд за отбрана

ВЪВЕДЕНИЕ

ЕС е изправен пред все по-голяма нестабилност и конфликти в съседни на него държави; появяват се нови заплахи пред сигурността. Вероятността в близко бъдеще да станем свидетели на промяна в ситуацията е малка. Гражданите във все по-голяма степен разчитат на подкрепа от Европа в рамките на и извън нейните граници, тъй като мащабът на тези предизвикателства е такъв, че сама нито една държава членка не би могла успешно да се справи с тях.

Сигурността на европейските граждани е най-напред и преди всичко европейска отговорност. Давайки си сметка за това, държавите членки отново инвестират в отбраната. 28-те настоящи държави членки изразходват 1,34 % от своя БВП за отбрана (за ЕС27 същият процент е 1,32), като е налице безспорна нужда да се направи повече в това отношение.

За да бъде готова да се справи с утрешните предизвикателства и да защити гражданите си, Европа трябва да подобри стратегическата си автономия. За това е необходимо да бъдат разработени ключови технологии в критични области и стратегически способности, които да ѝ осигурят лидерска позиция в технологиите. Сътрудничеството на всички равнища е единственият начин да се оправдаят очакванията на гражданите на ЕС. Като насърчава сътрудничеството, Европейският съюз може да спомогне да бъдат увеличени максимално възвръщаемостта и качеството на инвестициите на държавите членки в отбраната.

Поради това в политическите насоки на председателя на ЕК Жан-Клод Юнкер отбранителната политика беше определена като една от приоритетните области на действие. През 2016 г. Европейският съюз постави основите на една по-силна европейска отбранителна политика. Като част от широк пакет за отбраната в продължение на глобалната стратегия на ЕС в областта на сигурността и отбраната Комисията прие Европейския план за действие в областта на отбраната (ЕПДОО)¹.

В плана са заложили мерките, необходими за постигане на по-активно европейско сътрудничество в областта на отбраната и за подкрепа на конкурентоспособността на европейската отбранителна промишленост. В него се предлага и да бъде създаден Европейски фонд за отбрана. Фондът следва да съдейства на държавите членки да превърнат сътрудничеството в норма и чрез него да разработват и придобиват ключови отбранителни способности от стратегическо значение. Европейският съвет приветства инициативата, както и намерението на Комисията да представи предложения за създаването на Европейски фонд за отбрана през първата половина на 2017 г.².

Настъпни моментът практически да бъде изпълнен даденият мандат. Времето лети. Практическата реализация на Европейския фонд за отбрана трябва да бъде придвижвана напред приоритетно.

Работата по подготовката на компонент „научни изследвания“ на Европейския фонд за отбрана напредва. Днес Комисията внася законодателно предложение за Европейска програма за промишлено развитие в областта на отбраната. Предложението е плод на интензивния диалог, който беше проведен с всички заинтересовани страни, и по-специално с държавите членки. Върховният представител на ЕС и ЕДА също бяха ангажирани в това тясно сътрудничество. В настоящото съобщение се представят и

¹ COM(2016) 950.

² Вж. точка 12 от заключенията на Европейския съвет от 15 декември 2016 г.

инструменти, които да насърчат съвместното придобиване на отбранителни способности от държавите членки. На следващите етапи от създаването на Фонда ще бъдат предприети още действия.

Европейският фонд за отбрана трябва да се превърне в главен фактор за бъдещето на европейската отбрана. Той ще подкрепи нивото на амбиция, по което Съюзът ще постигне съгласие при разглеждането на различните сценарии за придвижване към Съюз за сигурност и европейска отбрана, очертани в документа за размисъл за бъдещето на европейската отбрана³.

1. Защо е необходим Европейски фонд за отбрана?

Въпреки че през последните години бяха предприети няколко инициативи, за сектора на европейската отбранителна промишленост са характерни недостатъчното ниво и качество на инвестициите в разработването и доставянето на бъдещи способности. Държавите членки не си сътрудничат в достатъчна степен, като над 80 % от поръчките и повече от 90 % от дейностите в сферата на научните изследвания и технологиите се осъществяват на национално равнище. Степента на фрагментираност продължава да бъде висока — различните оръжейни системи в Европа са 178 на брой, спрямо 30 в Съединените щати. Слабата координация при планирането на отбраната води до неефикасно изразходване на парите на данъкоплатците, ненужно дублиране и неоптимална способност за разгръщане на отбранителните сили. Равнището на разходите за отбрана в отделните държави членки е много различно. За да се стигне до общи отбранителни способности, е нужна повече солидарност, включително чрез участието на бюджета на ЕС.

Действието на равнището на ЕС — Комисията, върховният представител/заместник-председател и Европейската агенция по отбрана (EDA) — може в значителна степен да подпомогне държавите членки при координираното планиране и съвместната разработка на бъдещи способности. От полза биха били следните стъпки:

- Систематично идентифициране на приоритетите по отношение на европейските отбранителни способности с оглед на новото равнище на амбиция на ЕС в областта на сигурността и отбраната. Това ниво на амбиция се основава на глобалната стратегия на ЕС и е утвърдено от Европейския съвет⁴. Ключовият документ на равнище ЕС ще бъде ревизираният текст на Плана за развитие на способностите, който предстои да бъде приет през 2018 г. Където е уместно, регионалните и международни инициативи за сътрудничество, допринасящи за постигането на приоритетите на ЕС, също ще бъдат взети под внимание.
- По-голяма прозрачност и политическа насока при планирането на националните способности. Координираният годишен преглед на отбраната (КГПО) ще насърчи по-добрата координация между националните процеси на планиране в областта на отбраната и засиленото европейско сътрудничество в областта на отбраната.
- Механизмите за съвместно финансиране, като предвидените в Европейския фонд за отбрана, следва да постигнат структурно преориентиране към повече сътрудничество в областта на отбраната.

³ Вж. документа за размисъл за бъдещето на европейската отбрана, COM(2017) 315.

⁴ Заключение на Европейския съвет от 15 декември 2016 г. и заключение на Съвета от 14 ноември 2016 г. относно изпълнението на ГСЕС в областта на сигурността и отбраната.

Координацията на инвестиционните решения изисква общо дефиниране на нуждите и приоритетите. Последните ще продължат да бъдат определяни от държавите членки. Някои от тези приоритети вече са идентифицирани, като например дистанционно управляемите летателни системи (дронове), капацитет за зареждане във въздуха, сателитни комуникации и киберотбрана⁵. Тези приоритети бяха потвърдени от глобалната стратегия на ЕС, в която бяха набелязани допълнителни приоритетни области за развиване на способности, в които Европа трябва да инвестира и където трябва да насърчи съвместните разработки, включително: разузнавателни данни, наблюдение и разузнаване, автономен достъп до космическото пространство и постоянно наблюдение на Земята, както и морска сигурност.

Засилената координация на инвестициите на държавите членки по време на целия промишлен цикъл е от решаващо значение, като се започне от научноизследователската дейност и разработката на прототипи и се стигне до придобиването на отбранителни способности. Тя ще спомогне за постигане на по-голяма ефективност на националните разходи за отбрана, за максимизиране на иновациите чрез постигане на по-голям мащаб, за намаляване на риска от дублиране, ще насърчи оперативната съвместимост на въоръжените сили и ще бъде стимул за по-голямо стандартизиране на оборудването. Тя ще даде възможност и за споделяне на риска и разходите.

Ето защо Европейският фонд за отбрана има за цел да осигури нужните стимули на всеки етап от промишления цикъл. Затова основният критерий за неговия успех ще бъде значителното увеличаване на дела на съвместните проекти в областта на отбраната от общите разходи за отбрана.⁶ Фондът трябва да спомогне за развиването на технологични умения и да предостави стимули за изграждане на интегрирани и конкурентоспособни трансгранични вериги на доставка. Възможното взаимно допълване с използването за граждански цели и съответните европейски граждански програми за подкрепа ще бъдат проучвани по време на целия цикъл на програмиране и изпълнение. Така ще се гарантира възможно най-ефективно използване и взаимно допълване на европейските ресурси за гражданска и военна научноизследователска дейност, граждански и военни иновации и усилия за внедряване. От особена важност ще бъде взаимното допълване с други политики на сигурност на ЕС, включително киберсигурността.

2. Какво представлява Европейският фонд за отбрана?

Европейският фонд за отбрана се състои от два юридически самостоятелни, но допълващи се компонента (вж. фигура 1). И двата компонента се изпълняват поетапно. Компонентите ще се координират от Координационен съвет, в който ще влязат Комисията, върховният представител, държавите членки, Европейска агенция по отбрана, както и представители на сектора, когато е уместно. Подкрепата, предоставяна от бюджета на ЕС, ще бъде съобразена със съответната фаза на промишления цикъл.

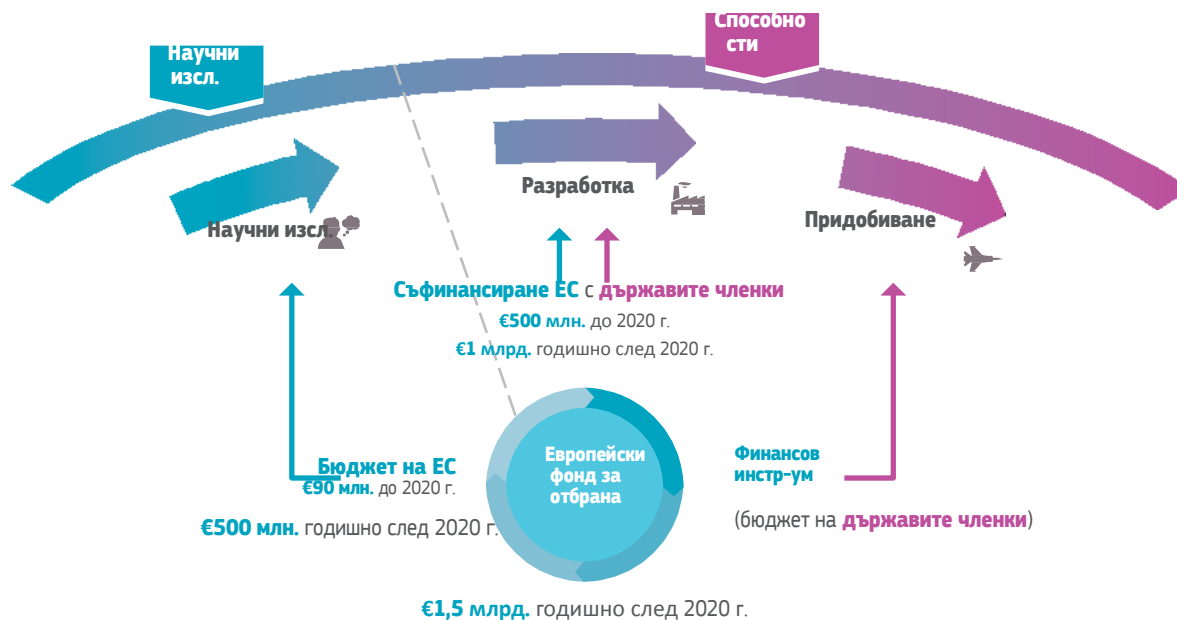
Различните програми и инструменти, разработвани в рамките на компонента „способности“ и компонента „научни изследвания“ ще бъдат отворени за участието на бенефициери от всички държави членки. От основна важност е всички фирми,

⁵ Вж. заключенията на Европейския съвет от 20 декември 2013 г.

⁶ В момента делът на европейските поръчки за отбранително оборудване, които се изпълняват по съвместни проекти, е около 22,1 %. 90 % от тези съвместни проекти са европейски и се равняват на инвестиция от 5,1 млрд. евро.

независимо от техния мащаб и местоположение в Съюза, да могат да се възползват от наличните инструменти. Тази отвореност ще бъде от особено голяма полза за МСП, които са двигателят на иновациите в Европа и от решаващо значение за веригите на доставка.

Фигура 1: Европейски фонд за отбрана

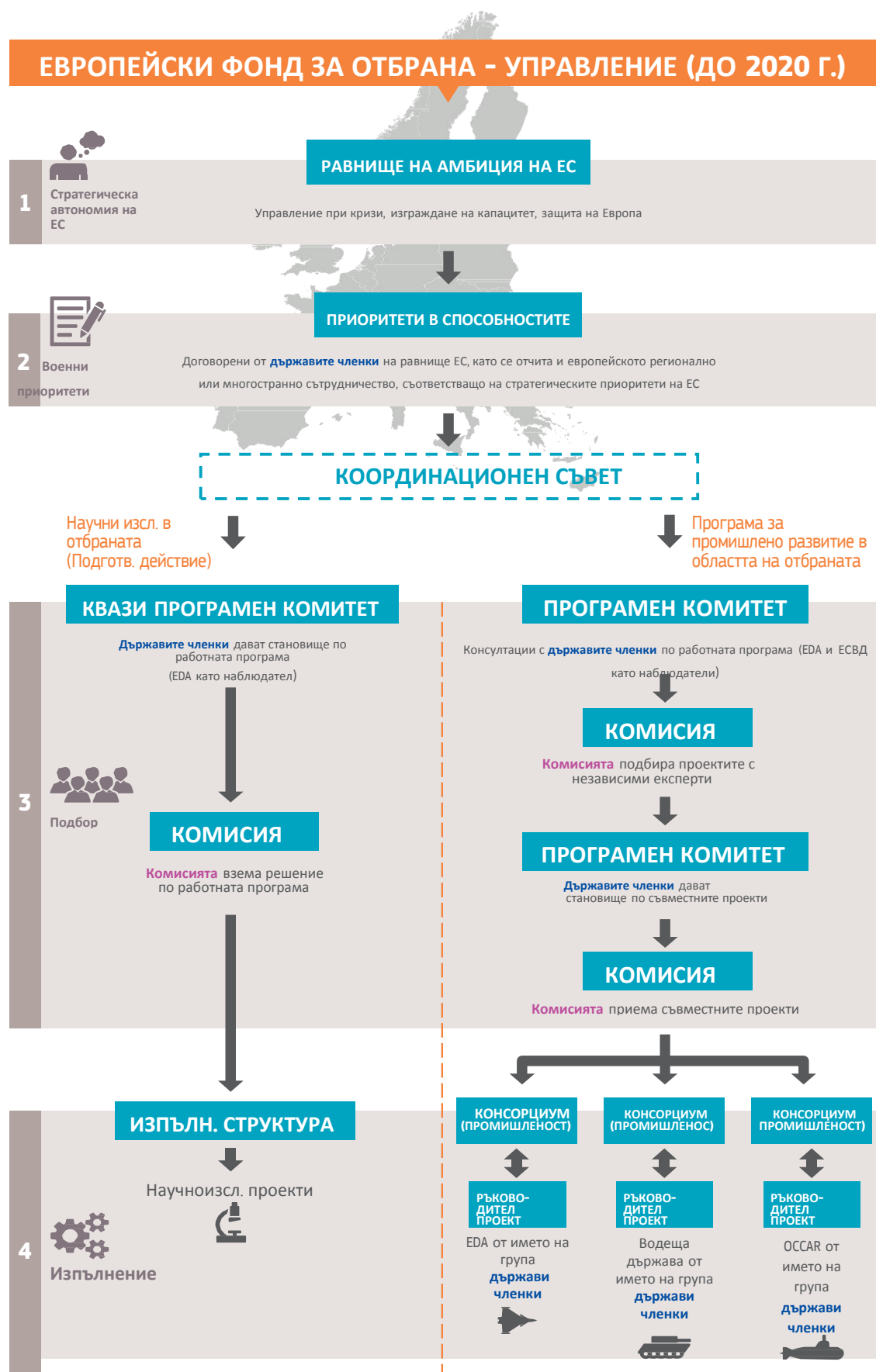
Компонент „научни изследвания“ вече започна да финансира съвместни научни изследвания на равнище ЕС в областта на иновативните продукти и технологии в областта на отбраната. Първите стъпки към бъдещата програма вече са предприети със старта на пилотния проект и на подготвителното действие, чийто общ прогнозен бюджет възлиза на 90 млн. евро за период от три години⁷. Проектите, които се финансират по него и които могат да включват проекти, разработени в рамките на постоянното структурирано сътрудничество (ПСС), са съобразени с приоритетите по отношение на отбранителните способности, по които държавите членки са постигнали съгласие в рамките на ЕС. Програмата ще се финансира изцяло от бюджета на ЕС чрез специална програма на ЕС по следващата многогодишна финансова рамка (МФР). Прогнозният бюджет възлиза на около 500 млн. евро годишно. Предложението за тази програма за научни изследвания в областта на отбраната ще бъде внесено през 2018 г., така че на 1 януари 2021 г. програмата да може вече да бъде в действие. Бъдещата програма за научни изследвания в областта на отбраната ще има специално разработена за нея структура на управление, която ще отразява спецификата на отбранителния сектор. Тя ще бъде разработена с оглед на опита, натрупан в рамките на пилотния проект, подготвителното действие и структурите за управление на „Хоризонт 2020“.

Компонент „способности“, който следва да има за цел да постигне референтната сума от 5 млрд. евро годишно в средносрочен план, ще оказва подкрепа за съвместната разработка и съвместното придобиване на ключови отбранителни способности. Приоритетите по отношение на отбранителните способности, по които е постигнато съгласие от държавите членки в рамките на ЕС, ще бъдат спазени. Въпреки че приносът за компонент „способности“ ще бъде предимно от държавите членки,

⁷ С(2017) 2262.

бюджетът на ЕС ще насърчава сътрудничеството в областта на отбраната, като намалява риска в по-ранните етапи на цикъла на промишлената разработка. Приносът, предоставян чрез Програмата за промишлено развитие в областта на отбраната, ще подпомогне конкурентоспособността на европейската отбранителна промишленост. Той ще мобилизира финансиране от държавите членки в подкрепа на европейската отбранителна промишленост и съвместното изпълнение на развойни проекти. Изискването да бъде поет ангажимент за съвместно финансиране за по-нататъшното разработване и за закупуването на крайния продукт или технология от държавите членки ще насочи финансирането и инвестициите от ЕС към жизнеспособни проекти в приоритетните области. С помощта на гъвкав инструментариум ще бъдат осигурени множество възможности, които да съответстват на различните нужди на държавите членки при стартирането на съвместни развойни програми след етап „прототип“, както и с оглед на съвместно придобиване.

Фигура 2: Управление на Европейския фонд за отбрана до 2020 г.

3. Към компонент „научни изследвания“ на Фонда: подкрепа за научната разработка на продукти и технологии в областта на отбраната

Научните изследвания в областта на отбраната са от основно значение за разгръщането на бъдещите ключови способности и за преодоляване на технологичното изоставане, а оттам и за справяне с новопоявилите се и бъдещите заплахи за сигурността в Европа. Те спомагат да се натрупат основно технологично ноу-хау и умения.

Комисията ще мобилизира финансови средства на ЕС, за да извлече максимална полза от националните програми за научни изследвания в областта на отбраната и да ги допълни. В центъра на вниманието ще бъдат съвместните дейности за научни изследвания и технологично развитие в областта на отбраната и насърчаването на сътрудничеството между действащите лица от сферата на научните изследвания и технологиите в цяла Европа, като се отчитат приоритетите по отношение на отбранителните способности, по които държавите членки са постигнали съгласие в рамките на ЕС. Подходът ще бъде двуетапен: първоначалното подготвително действие във връзка с научните изследвания в областта на отбраната ще доведе до по-значима програма на ЕС за научни изследвания в областта на отбраната в рамките на следващата МФР.

а) Подготвително действие във връзка с научните изследвания в областта на отбраната

Решението за финансиране, с което беше даден старт на подготвителното действие във връзка с научните изследвания в областта на отбраната, беше прието на 11 април.⁸ Подготвителното действие и пилотният проект са първият случай, когато от бюджета на ЕС се подкрепят научните изследвания и технологиите в областта на отбраната.

За 2017 г. беше договорен бюджет в размер на 25 млн. евро. Комисията предложи бюджет от 40 млн. евро за 2018 г. и 25 млн. евро за 2019 г. (общо 90 млн. евро). Подготвителното действие ще бъде насочено към научноизследователски области⁹, които са от решаващо значение за постигането на напредък в разработването на ключови отбранителни системи. Въз основа на приоритетите, определени от държавите членки, включително чрез EDA, това са: демонстрационен проект за научни изследвания и технологии в областта на отбраната и няколко действия в сферата на критичните отбранителни технологии, бъдещите и новопоявилите се революционни технологии, стандартизацията и оперативната съвместимост. Ще се финансират също така стратегически технологични прогнози.

EDA управлява от името на Комисията изпълнението на годишните работни програми по подготвителното действие в съответствие с подписаното на 31 май споразумение за делегиране. Тя притежава ценен опит и познания за организацията и управлението на научноизследователски проекти в областта на отбраната. Освен това EDA вече е оказвала подкрепа на държавите членки и на Комисията при определянето на теми за научни изследвания и ще подкрепи също така използването на резултатите от научните изследвания.

⁸ C(2017) 2262.

⁹ Действията ще бъдат идентифицирани в следните технологични клъстери: автономни платформи, C4ISR (командване, управление, комуникации, компютри, разузнавателни данни, наблюдение и разузнаване), оръжия, защита на силите и войскови системи.

При изпълнението на подготвителното действие Комисията ще бъде подпомагана от група експерти от държавите членки и от консултативна група, в която ще влязат експерти от промишлеността, научноизследователските и технологични организации, академичните среди, EDA и ЕСВД.

За да бъде отчетена спецификата на научноизследователските дейности в областта на отбраната, след консултации с държавите членки и представителите на отбранителната промишленост бяха разработени специални режими на изпълнение. Подкрепата от страна на ЕС ще бъде предимно под формата на безвъзмездни средства. Днес се публикуват първите покани за представяне на предложения. Предложенията ще се оценяват въз основа на техните качества, постигнатото въздействие и качеството и ефективността при изпълнението. Група от експерти по етични и правни въпроси в областта на отбраната ще подложи на преглед предложенията с оглед на етичните, правните и свързаните с въздействието върху обществото аспекти.

Подписването на първите споразумения за отпускане на безвъзмездни средства е предвидено да стане до края на 2017 г. Комисията ежегодно ще прави преглед на постигнатия напредък в изпълнението на подготвителното действие.

Вече преминати етапи:

- Договореност с Европейския парламент и Съвета — 25 млн. евро за подготвителното действие за 2017 г.;
- Приемане на решението за финансиране, с което се дава старт на подготвителното действие;
- Консенсус по работната програма и условията за участие (отразен в поканите за представяне на предложения и в образците на споразуменията за отпускане на безвъзмездни средства);
- Подписване на споразумението за делегиране с EDA;
- Публикуване на първите покани за представяне на предложения. Поканите са насочени предимно към технологичен демонстратор на безпилотни системи в морска среда, защита на силите и войскови системи.

Следващи стъпки:

- Подписване на първите споразумения за отпускане на безвъзмездни средства — декември 2017 г.;
- Осигуряване на бюджета за 2018 и 2019 г. с цел достигане за периода 2017 — 2019 г. на общо 90 млн. евро.

б) Към отделна научноизследователска програма на ЕС за сектора на отбраната

Макар че е неотменна първа стъпка, подготвителното действие ще бъде ограничено по време и обхват. Целта му ще бъде да покаже добавената стойност на финансираните от ЕС научни изследвания и технологии в областта на отбраната и да проправи пътя към отделна научноизследователска програма на ЕС за сектора на отбраната в рамките на следващата МФР (след 2020 г.). Този преход ще бъде съпътстван от консултация на широка основа с всички заинтересовани страни, в т.ч. и институциите на ЕС. За да окаже подкрепа на този диалог, Комисията ще проведе и консултации с експертната група, сформирана в контекста на подготвителното действие, по ключовите елементи на бъдещата програма за научни изследвания в областта на отбраната.

Бъдещата програма за научни изследвания в областта на отбраната ще бъде съсредоточена върху научноизследователски дейности в подкрепа на развитието на свързани с отбраната продукти и иновативни технологии. Тя следва да бъде ръководена от способностите и да се фокусира върху критичните отбранителни технологии, както и върху проучвателни изследвания и революционни научни изследвания, които имат потенциала да укрепят водещата технологична позиция на европейската отбранителна промишленост. Държавите членки ще определят с помощта на EDA приоритетите по отношение на отбранителните способности и приоритетите в областта на научните изследвания и технологиите. Комисията ще ги вземе предвид в бъдещата програма за научни изследвания в областта на отбраната. Проектите ще бъдат подбирани с помощта на експерти въз основа на набор от точно определени критерии, като качество и въздействие, и по правило ще изискват транснационално сътрудничество. Бъдещата програма следва да привлече за участие широк кръг от различни заинтересовани страни, в т.ч. МСП.

Ще трябва да бъдат определени точно отношенията ѝ с наследника на „Хоризонт 2020“. Финансирането на програмата за научни изследвания в областта на отбраната следва да бъде отделно от това за научноизследователската програма за граждански цели и да няма отражение върху нея.

За да отговори на обществените очаквания и на високото ниво на амбиция, бъдещата програма за научни изследвания в областта на отбраната се нуждае от амбициозен бюджет. В Европейския план за действие в областта на отбраната Комисията посочи ориентировъчна сума от 500 млн. евро годишно. Така ЕС би се наредил сред най-големите инвеститори в научни изследвания и технологии в сферата на отбраната в Европа и би станал най-големият инвеститор в съвместни научни изследвания в отбраната.

Опитът от управлението на пилотния проект и на подготвителното действие ще послужи като ориентир за бъдещата роля на EDA и за общото управление на бъдещата програма в контекста на продължението на програмата. Съществуващите структури и опит ще бъдат взети предвид, но ще бъдат обмислени също така различни възможности за приобщаване на заинтересовани страни от сектора към подготовката и изпълнението на програмата.

Следващи стъпки:

- Продължаване на диалога с държавите членки, Европейския парламент, Съвета, EDA, промишлеността, организациите за научни и технологични изследвания и други заинтересовани страни при подготовката на програмата;
- Приемане на предложението, придружено от оценка на въздействието, през 2018 г. с оглед на следващата МФР;

4. Към компонент „способности“ на Фонда: насърчаване на съвместната разработка и придобиване на ключови отбранителни способности

Съществуват силни икономически аргументи в подкрепа на съвместната разработка и съвместната поръчка, при все че последните са свързани и с големи предизвикателства. Програмите за съвместно разработване и поръчка изискват обща оценка на заплахите и потребностите, както и ефективно партньорство между участващите държави членки и промишлеността. Съвместните инвестиции, било то на етапа на разработката или на етапа на поръчката, също изискват ниво на синхронизиране на планирането в областта

на националната отбрана и на бюджетните цикли. Големите първоначални разходи и голямата продължителност на проектите могат да обезсърчат вземането на важни инвестиционни решения.

Някои проекти за разработки в сферата на отбраната, които са от решаващо значение за осигуряването на ключови бъдещи способности, не получиха по-нататъшно развитие, въпреки че първоначалните етапи на научни изследвания и технологии бяха финансирани. Поради това е особено важно да бъде скъсена дистанцията между научните изследвания и разработките, т.е. да се гарантира, че резултатите от научните изследвания впоследствие се доразвиват, за да се стигне до нужните способности. Този етап от цикъла несъмнено е свързан с важни технически и финансови рискове, които отделните държави членки не могат или евентуално не желаят да поемат. Разработката, и по-специално изпитването на прототипи, са свързани с големи първоначални разходи, като технологичните рискове на този етап продължават да бъдат значителни. При съвместните програми тези предизвикателства могат да бъдат преодоляни по-лесно, което често води до успешната реализация на най-съвременни способности, които в момента се използват във въоръжените сили на държави членки.

Европейското сътрудничество в областта на ракетните технологии е добър пример за това: инвестиции, като крилатите управляеми ракети Storm Shadow/SCALP или ракетите въздух — въздух Meteor и IRIS, показват, че съвместните програми могат да допринесат за постигането на значителни икономии от мащаба, за стандартизацията и оперативната съвместимост.

Ракетите Meteor, които са на въоръжение в шведските военновъздушни сили от 2016 г., се считат за едни от най-добрите ракети въздух—въздух извън зрительното поле. Те са разработени, за да отговорят на нуждите на шест държави членки (Обединено кралство, Германия, Италия, Франция, Испания и Швеция), и с тях ще бъдат оборудвани поне три европейски платформи.¹⁰

Проекти като Eurofighter Typhoon показват също така, че европейските съвместни програми в областта на отбраната могат да носят и по-големи икономически ползи. По приблизителни данни на проучване на програмата Typhoon¹¹ тя е подкрепила около 100 000 работни места в участващите държави членки, сред които е голям дялът на висококвалифицираните работници. Програмата е създала важни технологични ползи и произтичащи от тях странични такива, както и умения, които пълноценно могат да бъдат прехвърлени и в други сектори, като дори е способствала за въвеждането на модерни бизнес практики в сектора.

Въздействие на компонент „способности“ върху конкурентоспособността на европейската отбранителна промишленост:

- Идентифицирането на стратегически приоритети по отношение на способностите, по-специално чрез плана за развитие на способностите в съчетание с многогодишната програма за финансиране, следва да насърчи промишлеността да инвестира в иновации;

¹⁰ Eurofighter Typhoon, Dassault Rafale и Saab Gripen. Предвижда се и интегрирането им на Lockheed F-35 Lightning II.

¹¹ Hartley, The industrial and economic benefits of Eurofighter Typhoon, University of York, York, 2008.

- Компонент „способности“ следва да улесни политическите решения за създаване на съвместни програми, да ускори изпълнението им и да насърчи иновациите във европейските вериги на доставка в областта на отбраната;
- Компонент „способности“ следва да насърчи обединяването на търсенето, което в крайна сметка ще доведе до съвместни начинания в промишлеността и до потенциално консолидиране на сектора в Европа;
- Компонент „способности“ следва да насърчи съвместното закупуване, което ще даде възможност на европейската отбранителна промишленост да постигне икономии от мащаба и така да засили глобалната си конкурентоспособност.

а) Насърчаване на съвместните разработки чрез Европейската програма за промишлено развитие в областта на отбраната

Компонент „способности“ ще бъде воден от държавите членки, техните потребности и ресурси. ЕС може обаче да допълва националното финансиране и да предоставя стимули за започване на съвместни проекти за разработка. Днешното предложение за регламент на Европейския парламент и Съвета за създаване на Европейска програма за промишлено развитие в областта на отбраната е важна стъпка в тази посока. В предложението се предвижда бюджет в размер на 500 млн. евро за две години, от които 245 млн. евро за 2019 г. и 255 млн. евро за 2020 г.

Европейската програма за промишлено развитие в областта на отбраната ще съфинансира част от разходите по разработката. Поради това средствата в размер на 500 млн. евро по програмата биха могли да доведат до значителни общи инвестиции в размер на 2,5 млрд. евро в рамките на двете години на етап разработка на съвместни отбранителни способности.

Европейската програма за промишлено развитие в областта на отбраната ще подкрепя промишлеността на етап разработка за съвместни инвестиции в авангардни продукти и технологии. Програмата би могла да подкрепя и интегрирането на търговски иновации в бъдещи проекти от сферата на отбраната, като изкуствен интелект, големи информационни масиви, киберотбрана, роботика и компютърна свръхмощност.

Съвместните проекти, разработени от бенефициерите на програмата, ще трябва да допринасят за реализиране на интересите на ЕС в сферата на сигурността и отбраната, по-специално с оглед на приоритетите по отношение на способностите, договорени съвместно от държавите членки на равнище ЕС (в рамките на план за развитие на способностите), като отчитат също така европейското регионално или многостранно сътрудничество, съответстващо на стратегическите приоритети на ЕС. Водени от целта за повишаване на конкурентоспособността на нашите отбранителни сектори, те следва да спомогнат да се реализира нивото на амбиция в сферата на сигурността и отбраната, залегнало в Глобалната стратегия за външната политика и политика на сигурност на ЕС по отношение на управлението на кризисни ситуации и защитата на Европа.

Програмата ще допълва компонент „научни изследвания“, като въз основа на общи технически изисквания оказва подкрепа на действия, насочени към дейности след етапа на научните изследвания. Тя ще подпомогне промишлеността в започването на съвместни програми за разработки или в актуализирането на съществуващи такива чрез действия в подкрепа на определянето на общи технически изисквания, проучвания за осъществимост и разработката на прототипи и тяхното изпитване. Тя може да се използва и по отношение на общи за ЕС промишлени и технологични предизвикателства, както и за провеждането на конкурси с цел да се използва

многообразието на европейската технологична и промишлена база. Тя следва да подкрепя иновативните МСП и да способства за тяхното включване в европейските вериги на доставки. Следва също така да намали фрагментирането, което може да спъва икономии от мащаба и трансграничното използване. Финансовата подкрепа може по-специално да бъде под формата на безвъзмездни средства или на финансови инструменти. Програмата ще обхване само част от разходите за развойна дейност.

Първоначално ще бъдат обхванати само годините 2019 — 2020. Допустими ще бъдат само проектите, в които участват минимум три фирми от поне две държави членки. Съвместните проекти могат да се управляват от ръководител на проекта, избран от съфинансиращите го държави членки. Програмата ще обхваща различни видове проекти. Ползи от нея следва да извлекат както големите фирми, така и МСП в сектора на отбраната, тъй като програмата е отворена за всички видове предприятия и за всички държави членки. Така ще се насърчи трансграничното сътрудничество между предприятията и ще бъде даден принос за конкурентоспособността на сектора на отбранителната промишленост като цяло. Поради тази причина част от общия бюджет ще бъде в полза на проекти, даващи възможност за трансграничното участие на МСП.

В рамките на следващата МФР ще бъде разработена по-голяма програма, като в нея ще бъде взет предвид първоначално натрупаният опит. Бъдещата програма може да допуска до участие по-широк кръг проекти от сегашната, която е ограничена по своя обхват и продължителност.

Що се отнася до управлението, Комисията ще отговаря за цялостното изпълнение на програмата. Независимо от това тя може да натовари един изпълнителен орган с изпълнението на определени задачи. EDA ще има ключова роля в набелязването на приоритетите по отношение на способностите, както и при хармонизирането на техническите изисквания. Тя ще участва като наблюдател в програмния комитет, съставен от представители на държавите членки, както и в консултативната група, съставена от представители на промишлеността и от други експерти от сектора на отбраната. Освен това в програмата, включително в работата на програмния комитет — в съответствие с приложимите правила — ще участва ЕСВД. Програмният комитет ще предоставя на Комисията становище по годишната работна програма и по отпускането на финансиране за избрани съвместни действия.

Програмата гарантира постигането на синергии със стълб „способности“ на постоянното структурирано сътрудничество (ПСС). ПСС е един от основните инструменти в Договора за постигане на нивото на амбиция на ЕС в сферата на сигурността и отбраната, за повишаване на оперативните способности на ЕС и за подкрепа на по-широкото сътрудничество и по-голямата ефективност при разработката на отбранителни способности. Проектите, разработени в контекста на ПСС, ще гарантират по-добро сътрудничество между предприятията в отделните държави членки на постоянна основа и пряко ще допринесат за постигането на целите на програмата, в която с оглед на това е предвиден по-голям процент на финансиране за такива проекти.

Тъй като програмата е насочена към по-широк кръг проекти обаче, участието в ПСС няма да бъде предварително условие за получаване на подкрепа по програмата. Други проекти, допринасящи за разработването на общо договорени приоритети по отношение на способностите, включително проекти, изпълнявани в рамките на EDA или основаващи се на регионално сътрудничество в съответствие с интересите на ЕС в сферата на сигурността и отбраната, също могат да бъдат кандидати за подкрепа.

Следващи стъпки:

- Дискусии с държавите членки за започване на подготовката на възможни проекти, които биха могли да се ползват с подкрепа по Европейската програма за промишлено развитие в областта на отбраната;
- Бързо разглеждане и приемане от съзаконодателите. За да бъде постигнато това, ще е необходима силна подкрепа в Европейския парламент и Съвета. Поради това Комисията ще предложи Европейската програма за промишлено развитие в областта на отбраната като един от законодателните приоритети, който да бъде разгледан приоритетно от трите институции. Постигането на съгласие с Европейския парламент и Съвета в първите месеци на 2018 г. ще даде възможност първият проект да се финансира през 2019 г.;
- Разработване на по-амбициозна Европейска програма за промишлено развитие в областта на отбраната по линия на следващата многогодишна финансова рамка, заедно с оценка на въздействието, с ориентировъчен размер на финансирането 1 млрд. евро годишно, с цел да се даде възможност за значителни сумарни годишни инвестиции в съвместните отбранителни способности в Европа.

б) *Бъдещи перспективи: проправяне на пътя към съвместно придобиване на способности*

Разработката и придобиването на отбранителни способности са много тясно свързани, особено що се отнася до финансирането. За да може да получи подкрепа по Европейската програма за промишлено развитие в областта на отбраната, промишлеността ще трябва да докаже, че държавите членки са се ангажирали съвместно да финансират по-нататъшната разработка на допустимото за финансиране действие и да закупят крайния продукт или технология координирано, включително чрез съвместно закупуване, когато това е приложимо. Подобен ангажимент ще гарантира, че принос от бюджета на ЕС се предоставя само за проекти, при които, от една страна, има разумна степен на очакване, че резултатите от разработката ще бъдат закупени, а от друга — при които се работи съвместно с цел да се оптимизира инвестицията и да се осигурят синергии.

Поръчките като цяло остават в ръцете на държавите членки. Поради това е необходимо да се проучи възможността за допълнителни стимули за по-често предприемане на съвместно придобиване на отбранително оборудване, с предимствата, които то носи по отношение на оперативната съвместимост, икономиите от мащаба, подкрепата за жизнеспособна европейска промишлена база, икономиите по време на целия цикъл на експлоатация като поддръжка, логистична подкрепа, база за обучение, командна структура. Подобни стимули биха могли да способстват и за многонационалното оборудване и решенията за съвместна собственост, които могат да бъдат особено подходящи за способности, които не се използват постоянно (напр. такива за стратегически транспорт).

Финансов инструментариум

Макар че ролята на бюджета на ЕС по необходимост е ограничена, що се отнася до придобиването на отбранителни способности, Комисията може да окаже подкрепа на държавите членки в много отношения, по-специално като им помогне да използват най-подходящите и икономични финансови схеми за съвместното придобиване на отбранителни способности. Понастоящем проектите за съвместни поръчки се договарят и изпълняват предимно *ad hoc* от участващите в тях държави членки. Познанията за и

най-добрите практики относно възможните финансови схеми не се документират систематично, не се стандартизират и не се споделят, така че да бъдат от полза за всички държави членки. Освен това, макар че държавите членки познават много добре националните си условия и имат голям опит в провеждането на национални обществени поръчки в сферата на отбраната, когато става въпрос за познания и инструменти при съвместни проекти, такива им липсват. Информацията и инструментите за оптимални финансови схеми не са събрани в единна „база“. Всеки проект за съвместна разработка и поръчка има свои специфични изисквания и характеристики и поради това не би било уместно да се прилага универсален подход. Въпреки това някои предизвикателства, с които се сблъскват съвместните проекти, се повтарят, поради което би било от полза да съществува вече готов набор от инструменти, както и експертен капацитет за консултации по тяхното използване в контекста на конкретен проект, който да се предлага при нужда. Комисията в сътрудничество с държавите членки вече е идентифицирала някои от най-често срещаните предизвикателства и възможни начини за преодоляването им.

- Едно от първите предизвикателства е създаването на синергии и синхронизирането на бюджетните разходи: сътрудничеството между държавите членки може да доведе до синергии и икономии от мащаба, но тяхното създаване често се спъва от липсата на синхрон в планирането на бюджетния принос, което от своя страна води до закъснения при осигуряването на бюджетни ресурси за съвместните проекти. Един от начините да бъде преодоляно това предизвикателство е обединяването на националните ресурси за финансирането на конкретни съвместни проекти¹², което ще осигури необходимата степен на бюджетна координация и синхронизация за дълъг период от време и няма да позволи да се стигне до липса на средства за дадена година.
- Друго предизвикателство е справедливото разделяне на риска и разходите: разходите по разработката на способности могат първоначално да бъдат „ограничени“ до (потенциално малък) брой участващи държави членки, въпреки факта, че впоследствие благодарение на тях може да се стигне до полза за други (напр. поръчка на готов продукт). Възможно е да се разработят механизми, чрез които тези държави членки да получават „компенсации“ чрез механизъм за възстановяване на разходите по разработката от други държави членки, които участват в закупуването на способността. Тук се включва възможността за създаване на проектни финансови инструменти. Ако е необходимо, тези инструменти биха могли да се използват и за проектно издаване на капиталови инструменти (дълг или дялово участие) с цел да се постигне по-гъвкава структура и да се гарантира, че ресурсите са налични в пълен размер, тогава когато са необходими.
- Трето предизвикателство е избягването на финансовите ограничения във веригата на доставка: разработката на способности се извършва от различни части на веригата на доставка в областта на отбраната — доставчиците на големите системи, които са основните изпълнители по договори, но също така МСП и средни по размер фирми, които са подизпълнители. Достъпът на

¹² Пример за такова обединяване е финансовият механизъм за сътрудничество на EDA, чието създаване беше одобрено от министерския управителен съвет на EDA на 18 май 2017 г. Скоро с държавите членки ще започнат преговори по програмната схема.

последните до необходимото финансиране евентуално може да е затруднен. За преодоляването на тези трудности биха могли да се използват добре насочени финансови инструменти, например гаранции, които да служат за обезпечение на заемите на (под)изпълнителите в сектора на отбраната.

- И на последно място, чрез използването на алтернативни форми на структурата на крайната собственост на способностите (напр. съвместна собственост или лизингови структури) може да се стигне до по-голямо оптимизиране и по-голяма добавена стойност на сътрудничеството между държавите членки.

Взети заедно, горепосочените инструменти ще бъдат част от финансовия инструментариум на Европейския фонд за отбрана. Финансовият инструментариум ще осигури различните видове схеми, които държавите членки могат да използват като отговор на предизвикателствата пред съвместната разработка и поръчка от финансова гледна точка. Финансовият инструментариум, чието използване от държавите членки е на доброволен принцип, ще осигури по-специално набор от стандартизирани, готови финансови инструменти, които държавите членки могат да прилагат гъвкаво, за да финансират съвместно проектите, които получават подкрепа от бюджета на ЕС, на етап прототип, но и не само тях.

В краткосрочна перспектива ще бъде сформиран *ad hoc* комитет с държавите членки, който да разработи готови, стандартизирани инструменти, които ще позволят финансовият инструментариум да се прилага бързо там, където държавите членки решат да го използват. Тук могат да се включват, наред с другото, елементи като стандартизирани образци, проектодоговорености, стандартни инструменти за създаване на проектни финансови инструменти (дружества със специална инвестиционна цел) или образци за нужните рамкови споразумения. Този *ad hoc* комитет ще включва представители на министерствата на отбраната и финансите/икономиката, представители на ЕСВД, EDA¹³ и други заинтересовани страни. Съществуващите структури, механизми и натрупаният опит от държавите членки в съвместното финансиране на проекти в сферата на отбраната ще се използват във възможно най-голяма степен, за да се гарантират най-добрите практики и да се избегне дублирането. Комисията ще подкрепи тази дейности, ще използва експертния си опит при прилагането на подобни инструменти в други области на политика и ще съдейства за адаптирането на тези инструменти към контекста на отбраната.

Освен това Комисията ще сформира вътрешна работна група в подкрепа на държавите членки, която да ги подпомага при поискване във връзка с прилагането на финансовия инструментариум при конкретни проекти за съвместни поръчки. Така например тя ще ги консултира какви са предимствата от използването на различни форми на инструменти за финансиране за проектни финансови инструменти, включително първоначални дялови плащания и мостово финансиране чрез издаване на инструменти на капиталовия пазар. Освен това работната група ще бъде на разположение като единно звено за контакт, което има възможност да черпи от опита на Комисията в други области, които имат отношение към проекти за съвместни поръчки, например съответствие със законодателството на ЕС в сферата на конкуренцията и обществените поръчки в областта на отбраната или статистическото третиране в бюджетните отчети. Вътрешната работна група ще предлага „обслужване на едно гише“ в областите, в които Комисията има експертни познания, като осигурява консултантски,

¹³ Изцяло ще се използва по-конкретно опитът на EDA от изграждането на финансовия механизъм за сътрудничество.

административни и, ако е необходимо, финансови услуги при поискване на държавите членки, желаещи да участват в проекти за съвместни поръчки¹⁴. По този начин Комисията може да бъде надежден партньор на държавите членки за въвеждането на съвместно възлагане на поръчки по отношение на отбранителните способности.

В по-далечно бъдеще ползите от изграждането на постоянна финансова структура, извън конкретния проектен контекст, също ще бъдат проучени. В зависимост от начина, по който е организирана тя, и от нейния финансов профил подобна постоянна структура би могла да предоставя допълнителни финансови стимули за съвместна разработка и поръчка на способности между държавите членки, включително за общо третиране в общата бюджетна рамка¹⁵. В зависимост от крайния облик на евентуалното бъдещо постоянно структурирано сътрудничество и с оглед на отворения му характер също ще бъде обмислена възможността за обединяване на ключови аспекти на финансовия инструментариум с рамката на ПСС.

Следващи стъпки:

- Създаване на ad hoc комитет с държавите членки и съответните заинтересовани страни с цел разработване на стандартизиран първоначален набор от инструменти, които биха могли да влязат във финансовия инструментариум;
- Създаване на вътрешна работна група на Комисията, която да предлага „обслужване на едно гише“ в подкрепа на държавите членки по конкретни проекти за съвместни поръчки, включително прилагането на финансовия инструментариум и други консултантски, финансови и административни услуги;
- По-нататъшно разглеждане на въпроса за евентуалното създаване на постоянна структура извън проектния контекст, която да предоставя допълнителни финансови стимули за съвместна разработка на способности.

5. Подкрепа за интегрирани европейски вериги на доставка и за конкурентоспособни МСП

Макар че разработката на способности обикновено се финансира изцяло с обществени средства, промишлеността често поема голяма част от риска. Това е особено голямо предизвикателство за по-малките доставчици, които често трябва да се приспособяват и редовно да модернизират своя производствен капацитет в зависимост от променящия се интерес, като същевременно се задържат на гребена на иновационната вълна. Тези действащи лица са ключова част от верига на доставка в областта на отбраната и предизвикателствата, пред които са изправени, могат да се отразят върху успеха на развойните програми. Освен това подобни предизвикателства могат да възникнат на етапа на разработка, но също и по време на последващото закупуване.

¹⁴ Следва да се отбележи, че предоставянето на някои услуги от страна на Комисията, напр. финансови услуги, ще изисква мандат в съответствие с приложимата съдебна практика на Съда на Европейския съюз.

¹⁵ Както се посочва в Европейския план за действие в областта на отбраната: „Националните капиталови вноски в компонент „способности“ ще се разглеждат като „еднократни мерки“ съгласно Пакта за стабилност и растеж, което означава, че те ще бъдат изключени от структурната фискална корекция, която се очаква да бъде извършена от държавите членки. Гаранциите ще бъдат третирани по същия начин, доколкото оказват въздействие върху дефицита и/или дълга.“

Разработката на способности се осъществява не само от доставчици на големи системи, които са основни изпълнители по договори, но и от МСП и дружества със средна пазарна капитализация, които често са подизпълнители. Следователно често съществува цяла верига от взаимосвързани предприятия, участващи в процеса. Ако един елемент от веригата е изправен индивидуално пред ограничения във финансирането, когато става въпрос да бъдат направени необходимите корпоративни инвестиции, или по отношение на достатъчно работен капитал, това може да повиши общите разходи за разработката и/или пределните производствени разходи. Поради това може да се забави и разработката на способности или тяхното закупуване.

Същевременно с оглед на новите технологични предизвикателства в сектора (като се започне от изкуствен интелект и се стигне до роботизация) иновациите в отбранителните технологии често произлизат от стартиращи фирми, които в някои случаи може да не са ориентирани предимно към отбраната. Подходящи финансови инструменти, като рисков капитал или дялово участие, могат да спомогнат за разработването на конкурентоспособни европейски технологии, които са от критична важност за сигурността и стратегическата автономия на Европа.

За да бъде използван потенциалът на МСП и по-малките подизпълнители, всички инструменти на Европейския фонд за отбрана ще бъдат мобилизирани както по компонент „научни изследвания“, така и по компонент „способности“. И подготвителното действие, и бъдещата програма на ЕС за научни изследвания в областта на отбраната ще привлекат участие на широка основа, включително от страна на МСП. Европейската програма за промишлено развитие в областта на отбраната ще гарантира, че част от общия бюджет ще бъде в полза на проекти, даващи възможност за трансграничното участие на МСП. По този начин програмата ще окаже подкрепа за включването на МСП в европейската верига на доставка.

Въпреки че вече се прави много в подкрепа на трансграничния достъп до пазари на МСП и на подизпълнителите, както и за улесняване на тяхната интеграция в съществуващи или новосформирани вериги на доставка, необходимо е да се направи още и на европейско, и на национално равнище. Необходим е комплекс от мерки в подкрепа на трансграничния достъп до пазари, включително мерки за:

- намаляване на фрагментирането и подобряване на функционирането на единния пазар в сектора на отбраната;
- подкрепа в рамките на европейските структурни и инвестиционни фондове или на централно управляваните програми на ЕС;
- още по-улеснен достъп до финансиране от Европейската инвестиционна банка, Европейския инвестиционен фонд и други действащи лица, включително националните насърчителни банки, които следват техните политики на отпускане на заеми със специална насоченост към иновациите с помощта на инструменти като дялово участие и рисков капитал, както и
- подкрепа за развитието на регионални клъстери чрез Европейската мрежа на регионите, свързани със сигурността¹⁶.

Финансови инструменти в подкрепа на МСП и дружествата със средна пазарна капитализация

¹⁶ <https://www.endr.eu/>

Програмата за промишлено развитие в областта на отбраната, предлагана от Комисията, предвижда възможност за финансови инструменти, които да подкрепят МСП и дружествата със средна пазарна капитализация в усилията им за скъсяване на разстоянието между научноизследователската и развойната дейност. Тези финансови инструменти биха могли да бъдат прилагани с групата на ЕИБ (включително с ЕИФ за иновативните МСП и стартиращите фирми) или с други имащи отношение към тях партньори.

За да помогне за проучването на нови възможности в различни части на веригата на доставка и съобразно своите вътрешни ограничения, групата на ЕИБ вече подкрепя инвестициите в областта на сигурността и отбраната, по-специално в три области: i) НИРД за технологии с двойна употреба, включително киберсигурност и ваксини, доколкото тези инвестиции могат да бъдат аргументирани с тяхната пазарна реализация за граждански приложения; ii) защита на физически инфраструктури, например наблюдение, и контрол на достъпа в енергийния, транспортния сектор и градската среда; и iii) далекосъобщения и информационна инфраструктура, включително (фиксиран, мобилни и сателитни) широколентови мрежи, центрове за електронно обработване на данни и компютърни системи. Европейският инвестиционен фонд неотдавна разработи споразумения в сферата на рисковия капитал в подкрепа на стартиращи фирми в областта на сигурността и отбраната. ЕИБ ще увеличи още повече приноса си за програмата на ЕС за сигурност и отбрана. Като първа стъпка това включва засилена подкрепа за технологиите с двойна употреба, увеличено финансиране за мерките за гражданска защита, например укрепване на инфраструктурите за физическа, кибер- и биоотбрана, както и предоставянето на подкрепа за инвестиции, които подпомагат дейностите в сферата на сигурността и отбраната. Като втора стъпка с оглед на необходимите промени в своите общи политики банката ще разработи надеждна система за надлежна проверка, която да действа в подкрепа на инвестициите в сектора на сигурността в Съюза.

Там, където достъпът до финансиране евентуално все още е ограничен с оглед на някои свързани с отбраната дейности в светлината на ограниченията за отпускане на заеми, ролята, която могат да изиграят националните или регионални насърчителни банки за предоставянето на съответните финансови инструменти, а оттам и за подобряването на достъпа на МСП във веригите на доставка до нужното финансиране, ще бъде допълнително проучена. Част от тези насърчителни банки вече могат и активно подкрепят проекти в контекста на националната отбрана. Примерите за получили подкрепа проекти са от структури за публично-частно партньорство за военни услуги до военни способности, като бронирани сухопътни транспортни средства. Комисията ще проучи кои са най-добрите начини за задействане на съответните финансови инструменти през следващата МФР.

Използване на структурните фондове и интелигентна специализация

Програмите за финансиране на Съюза, по-специално европейските структурни и инвестиционни фондове, също могат да изиграят важна роля в насърчаването на интегрирани вериги на доставка. Както се посочва в Европейския план за действие в областта на отбраната, Комисията работи за популяризиране на възможностите за финансиране, предлагани от структурните фондове, които могат да бъдат използвани от държавите членки в сектора на отбраната, при условие че допринасят за целта на съответния фонд да предоставя:

- i) съфинансиране за проекти за продуктивни инвестиции и

- ii) подкрепя за модернизирането на веригите на доставка в областта на отбраната.

Отбранителната промишленост може да допринесе за целите на европейските структурни и инвестиционни фондове, например насърчаване развитието на регионалните икономики, със силен мултиплициращ ефект на инвестициите по отношение на усъвършенстването на уменията, работните места, технологичното и икономическото развитие.

Европейският фонд за регионално развитие (ЕФРР) може да подкрепя инвестициите на МСП, работещи във или свързани със сектора на отбраната, при условие че те преследват общата цел за укрепване на икономическото, социалното и териториалното сближаване в Съюза, съответстват на обхвата на подкрепата от ЕФРР и допринасят за съществуващите тематични цели¹⁷.

Например инвестициите в свързани с отбраната научни изследвания и иновационни дейности за разработката и внедряването на нови технологии са допустими за финансиране по ЕФРР, особено когато са свързани с въвеждането на интелигентна специализация и ако общата цел на инвестицията е да допринесе за икономическото, социалното и териториалното сближаване в Съюза.

Допълнителни действия в подкрепа на МСП в сектора на отбраната

Комисията ще предприеме последващи действия по доклада от експертната група по трансграничния достъп на МСП до договори в сектора на отбраната и сигурността, публикуван на 30 ноември 2016 г. Комисията ще приеме препоръки, адресирани до държавите членки и техните възлагащи органи, с цел подкрепа на МСП и подизпълнителите в редица области, сред които:

- Конкретни действия във връзка с начина, по който органите, провеждащи поръчките, биха могли да улесняват трансграничното участие и участието на МСП и дружествата със средна пазарна капитализация в процедури за поръчки в сферата на отбраната. Сред тези мерки би могло да бъде ранното предоставяне на информация за дългосрочни планове и приоритети, използването на предварителни обявления за обществени поръчки, разработването на процедури за обществени поръчки, които улесняват трансграничното участие и участието на МСП, обучения за доставчици на стоки и услуги и т.н.
- Мерки на промишлената политика, като разработването на схеми за финансиране, които отчитат нуждите на МСП в сектора на отбраната, предоставянето на информация за МСП и техния капацитет, подкрепата за изграждането на кълстери в сферата на отбраната, развитието на умения, подкрепата за и изпълнението на проекти в областта на научните изследвания и технологиите, които подкрепят участието на МСП.

Очаква се тези препоръки да бъдат приети до края на 2017 г., а обсъжданията с държавите членки вече започнаха. Препоръките ще бъдат последвани от съвместни действия с промишлеността за разработването на набор от добри практики в различните вериги на доставка, за да има конкурентоспособни предприятия и възможно най-добри продукти, като същевременно се предоставят възможности за поддоставчиците в цяла Европа, независимо от тяхното местоположение. Комисията

¹⁷ В съответствие с Регламент (ЕО) № 1301/2013.

разчита на активното участие в този процес на промишлеността и особено на главните изпълнители.

Следващи стъпки:

- Част от бюджета на Европейската програма за промишлено развитие в областта на отбраната ще бъде специално заделена за проекти, даващи възможност за трансграничното участие на МСП;
- Предвиждане на възможност за трансграничното участие на МСП и специални финансови инструменти в контекста на подготовката на предложения по линия на следващата МФР;
- Групата на ЕИБ в краткосрочен план ще засили подкрепата си за технологиите с двойна употреба, ще осигури по-голямо финансиране на мерките за гражданска защита, а също ще разшири подкрепата си за инвестиции, които имат поддържаща роля по отношение на дейности в сферата на сигурността и отбраната. Като втора стъпка с оглед на необходимите промени в своите общи политики банката ще разработи надеждна система за надлежна проверка, която да действа в подкрепа на инвестициите в сектора на сигурността в Съюза;
- Там, където достъпът до финансиране евентуално все още е ограничен с оглед на някои свързани с отбраната дейности в светлината на ограниченията за отпускане на заеми, ролята, която могат да изиграят националните или регионалните насърчителни банки за предоставянето на съответните финансови инструменти, а оттам и за подобряване на достъпа на МСП във веригите на доставка, ще бъде допълнително проучена в контекста на следващата МФР;
- Повишаване на информираността за съществуващите възможности, предоставяни от програмите за финансиране на ЕС, както и от националните или регионалните насърчителни банки;
- Разработване съвместно с промишлеността на набор от добри практики в различните вериги на доставка.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Европейският фонд за отбрана вече дава резултати.

Подготвителното действие за научните изследвания в сектора на отбраната вече е оперативно и предоставя около 90 млн. евро за срок от три години по компонент „научни изследвания“. С внесеното днес предложение за Европейска програма за промишлено развитие в областта на отбраната ще бъдат добавени 500 млн. евро до 2020 г. по компонент „способности“, като е налице потенциал за генериране на инвестиции в общ размер от поне 2,5 млрд. евро, считано от 2019 г.

Освен това Комисията въвежда в действие няколко финансови инструмента, които следва бързо да доведат до съвместни проекти между държавите членки. Комисията е готова да окаже подкрепа на държавите членки по конкретни съвместни проекти за възлагане на поръчки.

Комисията изпълнява ролята, с която е натоварена. Сега е необходимо Европейският парламент и Съветът да приемат приоритетно представеното предложение. Държавите членки следва да използват 2018 г., за да набележат и подготвят резерв от проекти, които да се финансират в спешен порядък.

Тези предложения и действия са част от процеса на изграждане на по-тясно сътрудничество в областта на отбраната в Европа, което ще се консолидира в рамките на следващата МФР след 2020 г., когато Европейският фонд за отбрана ще представлява половината от съвместните проекти в областта на отбраната в Европа.

Чрез тези предложения Комисията допринася за изграждането на Европейски съюз, който осигурява защита и отбрана. Един такъв амбициозен Европейски фонд за отбрана ще подкрепи конкурентоспособността на европейската отбранителна промишленост. Той ще бъде двигател за постигането на Европейски съюз за сигурност и отбрана.

ПРИЛОЖЕНИЕ

Подкрепа за сътрудничеството в областта на отбраната чрез финансовия инструментариум

Комисията ще има активна роля по отношение на финансовия инструментариум. Тя ще сформира ad hoc комитет, в който ще влязат държавите членки и съответните заинтересовани страни, с цел стандартизиране, доколкото е възможно, на финансовия инструментариум, за да може отделните му елементи да се използват бързо в специфичния контекст на отделните проекти. Освен това Комисията ще сформира работна група в подкрепа на държавите членки, която по тяхно искане да ги подпомага при прилагането на финансовия инструментариум при конкретни проекти за съвместни поръчки. По този начин Комисията ще подпомогне конкретно държавите членки в изпълнението на проекти за съвместни поръчки.

Стандартизация на финансовия инструментариум:

В хода на дейностите за стандартизиране на инструментите от финансовия инструментариум ще бъдат отчетени съществуващите практики, концепции и примери от националния, многонационалния и международния контекст. За да се избегне дублирането, съществуващите структури и механизми следва да бъдат свързани с финансовия инструментариум по възможно най-добрия начин, като същевременно продължат да бъдат отворени за различните възможности, предлагани от използваната рамка.

Обединяване на бюджетните ресурси

В най-простия му вид за обединяването ще бъде необходимо държавите членки, избрали да си сътрудничат в рамките на проект от сферата на отбраната, да предоставят средства в национален елемент от специалния механизъм за обединяване на ресурси (напр. банкова сметка). Тези средства след това могат да се използват за съвместно финансиране на конкретни съвместни проекти с една или повече други държави членки. Примери за обединяване на ресурси в сферата на отбраната вече съществуват или по такива схеми се работи в момента и те дават представа за потенциалните възможности. Организацията за сътрудничество в областта на въоръженията (OSCAR) е разработила по-специално опростен механизъм за обединяване на ресурси, а Европейската агенция по отбрана (EDA) в момента изгражда финансов механизъм за сътрудничество¹⁸ (ФМС) — вид механизъм за обединяване на ресурси, който, наред с другото, ще дава възможност за размяна на „подлежащи на възстановяване аванси“ между държавите членки. Комисията ще продължи да работи, по-специално с цел да проучи и оцени до каква степен съществуващите механизми ще се съчетават с по-сложни елементи от финансовия инструментариум.

Механизми за възстановяване на разходите чрез финансов инструмент (дружество със специална инвестиционна цел)

Възстановяването на разходи ще генерира квази приходи за първоначалните инвеститори (т.е. държавите членки, инвестирали в разработката на способности). Ако тези приходи бъдат обединени в дружество със специална инвестиционна цел, структурата на паричния поток ще бъде сходна с тази в контекста на проектното

¹⁸ На 18 май 2017 г. управителният съвет на EDA прие финансовия механизъм за сътрудничество като ad hoc програма на EDA от категория А. Скоро ще започнат и преговорите с държавите членки за програмна схема; очаква се те да приключат през следващите месеци.

финансиране. За подобно дружество със специална инвестиционна цел могат да бъдат разгледани две различни структури за финансиране: i) дялово финансиране, при която всяка държава членка, участваща в разработката, предоставя равни по размер недиференцирани средства на дружеството със специална инвестиционна цел за покриване на разходите по разработката, което би съответствало на дялово участие в него; или ii) мостово финансиране, като в този случай държавите членки, участващи в разработката, могат също така да решат да финансират част от разходите по нея с издаването на инструменти на капиталовия пазар (напр. проектни облигации), като по този начин ще намалят първоначалното си дялово участие в дружеството със специална инвестиционна цел. Комисията ще продължи да работи по различните институционални, финансови и правни аспекти, необходими за реализацията на такива структури, включително по създаването на проектни финансови инструменти. Целта ще бъде да се улесни тяхното използване чрез стандартизация и обмен на опит и най-добри практики.

Гаранции за финансиране на доставчици във връзка с проект

Гаранциите могат да се използват за обезпечаването на заеми на (под)изпълнители в сферата на отбраната. Един от начините за предоставяне на гаранции би бил държавите членки, които ще участват в поръчката, да изградят финансов инструмент (напр. дружество със специална инвестиционна цел) и да обединят приноса си, създавайки по този начин гаранционен фонд. Като алтернатива на предварителното финансиране на гаранционния фонд би било необходимо държавите членки, които ще участват, да предоставят свръхгаранции, за да гарантират наличието на достатъчно голямо кредитно подобрение. Комисията ще продължи да работи, по-специално за да проучи възможностите по отношение на по-активно институционално сътрудничество с публичните финансови институции, като насърчителни банки, във връзка с изпълнението на финансови инструменти като гаранциите.

Други възможни инструменти

Примери за съвместна собственост в сектора на отбраната вече има, по-специално в контекста на НАТО (напр. многонационалния многофункционален танкерен флот и способностите за стратегически въздушен транспорт). Натрупаният дотук опит би могъл да послужи като полезна основа за по-нататъшното разработване на инструментите, които да се включат във финансовия инструментариум, който би могъл да окаже подкрепа на държавите членки при ориентирането им към съвместна собственост. Освен това лизинговите споразумения също биха могли да бъдат потенциално полезно допълнение към финансовия инструментариум. Една от формите на лизинг би могла да включва по-специално лизинг за една или повече държави членки от частния сектор и/или от предприятие, което се явява съвместна собственост. Лизингът от друга държава членка/трета държава също би могъл да бъде една възможност, по-специално в случаи когато съответната държава е специализирана в дадена отбранителна способност и/или има свободен капацитет. Друга възможност е ЕС (напр. Комисията или агенция) да отдава на лизинг (когато това е допустимо съгласно Договора) способности (напр. изделия с двойна употреба) от частния сектор.

Специфична подкрепа за проекти при изпълнението на финансовия инструментариум:

Комисията ще сформира вътрешна работна група, която ще има готовност да окаже подкрепа на държавите членки при прилагането на финансовия инструментариум. Работната група ще може да предоставя конкретно съдействие и специфичен принос за

отделните проекти. По-долу са дадени примери за видовете подкрепа, които вътрешната работна група би могла да предоставя.

